

Saksframlegg

Vurdering av det forebyggende arbeidet i lys av ungdomsundersøkelsen

Utv.saksnr	Utvalg	Møtedato
14/14	Tjenesteutvalget	12.03.2014
19/14	Kommunestyret	27.03.2014

Rådmannens forslag til vedtak:

Tjenesteutvalget innstiller til kommunestyret:
Kommunestyret slutter seg til anbefalingene fra arbeidsgruppa.

Saksprotokoll i Tjenesteutvalget - 12.3.2014

Behandling:

Til behandling forelå rådmannens forslag til innstilling.

Ingen merknader.

Rådmannens forslag til innstilling enstemmig vedtatt.

Innstilling:

Tjenesteutvalget innstiller til kommunestyret:
Kommunestyret slutter seg til anbefalingene fra arbeidsgruppa.

Bakgrunn for saken:

Søgne kommune gjennomførte i 2012 en ungdomsundersøkelse. Kommunestyret bad i sak 62/13 rådmannen sette ned en arbeidsgruppe som gjennomgår det forebyggende arbeidet i kommunen i lys av undersøkelsen. Rådmannen oppnevnte 26.08.13 en arbeidsgruppe bestående av Liv Landaas leder, Omar Agis PPT, Olaug Kittelsen helsesøster ungdomsskole, Tore Håtveit avdelingsleder Lunde skole, Grethe Johannessen avdelingsleder Tangvall skole og Irmelin Midbrød fungerende SLT koordinator. Da Anette Skeime tiltrådte i stillingen som SLT koordinator deltok også hun i gruppa.

Gruppen fikk følgende mandat:

Arbeidsgruppen skal gjennomgå det forebyggende arbeidet i kommunen i lys av funnene i undersøkelsen, og vurdere behovet for endringer. Arbeidet må sees i sammenheng med andre aktuelle planer som innbefatter oppvekstområdet.

Forslag til nye tiltak og organisasjonsendringer må dekkes innenfor eksisterende budsjettammer.

Oppnevning og mandat ble behandlet av tjenesteutvalget som referatsak 54/13. Det har i ettertid blitt tatt opp muntlig i tjenesteutvalget at det ville være formålstjenlig å se ny undersøkelse i november 2013 i sammenheng med forrige undersøkelse, slik at saken ville bli noe utsatt.

Saksutredning:

Det har vært seks møter i arbeidsgruppen, ett oppstartsmøte, tre temamøter der følgende tema har blitt drøfta; psykisk helse, rus og tobakk, fritid, ett møte der de to undersøkelsene er blitt sammenliknet, og ett møte der det er trukket konklusjoner og forslag til tiltak.

Funn i undersøkelsene:

I undersøkelsen i 2012 var den største bekymringen knyttet til psykisk helse. Denne bekymringen er blitt forsterket i neste undersøkelse.

Ved sammenlikning 2012 og 2013 se vi følgende:

- Flere har dårlig råd (3%-6%)
- Flere har ikke faste venner (15%-18%)
- Lavere status å være flink i idrett (59%-45%)
- Lavere status å være god til å slåss (21%-15%)
- Lavere status å være i opposisjon til voksne (22%-15%)
- Flere ville snakket med noen ved personlig problem
- De gjør mer lekser
- Flere er ikke fornøyd med karakterene (11%-14%) og svært fornøyd (22%-27%)
- Færre går på burgersted (44%-33%)
- Betydelig færre bruker datamaskin utenom skolen (42%-28%)
 - Her tror vi det handler om definisjoner – undersøkelsen er ikke oppdatert i forhold til type medier ungdom bruker.
- Alle delscorene på depressivt stemningsleie og ensomhet har økt bortsett fra søvnproblemer som har sunket.
- Færre er fornøyd med utseende (57%-46%)
- Ellers er de mer fornøyd med andre deler av tilværelsen
- Flere trener minst 3 ganger i uka (54%-63%)
- Flere spiser kveldsmat (37%-43%)
- Flere drikker alkohol minst månedlig (3%-6%)
- Flere har drukket seg tydelig beruset de siste 12 mnd (6%-10%)
- Færre foreldre drikker alkohol ukentlig
- Færre har nasket (9%-6%)
- Færre har utført hærverk (12%-7%)
- Færre har klort/lugget (28%-19%)
- Færre har slåss (24%-17%)

- Færre har blitt utsatt for vold
- Færre røyker (13%-8%)
- Økt bruk av brennevin og rusbrus
- Flere har følt seg presset til å drikke alkohol

I 2013 har problemstillinger knyttet til alkoholbruk og -holdninger blitt sterkere og tydeligere. Det er fortsatt slik at det er en liten gruppe ungdommer som ikke har det bra på flere områder. Det vil vi få mer kunnskap om når endelig rapport med kryssing av tema foreligger, men det var et tydelig bilde på dette i forrige rapport.

Det en ellers kan trekke ut av undersøkelsen, er at mange ungdommer stiller høye krav til seg selv. Både i forhold til å gjøre det godt på skolen, ha venner, se bra ut og holde seg i form. Det er viktig at det å leve opp til høye idealer, ikke tar overhånd, fordi det kan bidra til psykiske problemer og bruk av rus i neste omgang.

Det er gledelig å se at det er mindre voldsbruk, hærverk og røyking.

Konklusjoner i forhold til mandatet

I Søgne kommune jobbes det forebyggende på mange områder. Utfordringen kan ligge i at de ulike enhetene ikke alltid har nok kunnskap om hva de andre driver med av forebyggende tiltak.

Eksisterende forebyggende tiltak

Ressursgruppe rus består av helsesøster, NAV, jordmor, lege, PPT, barnevern og ruskonsulent. Gruppen ble oppretta for å ivareta gravide rusmisbrukere og barn av foreldre som ruser seg. Skoler og barnehager kan melde inn saker, og aktuelle barn ble henvist videre til A-klinikken som drev Regnbueprosjektet. Dette prosjektet er lagt ned, og ABUP har overtatt ansvaret for målgruppen, men de tar kun i mot barn som er blitt syke av foreldres rusmisbruk.

Arbeidet i ressursgruppe rus må derfor legges om slik at det treffer målgruppen med gode tiltak som virker forebyggende. A-klinikken har signalisert at det kan være aktuelt med et videre samarbeid. Dette må det jobbes videre med.

Kvellomodellen er en måte å jobbe tverrfaglig og forebyggende i forhold til barnehagebarn. Den har vært virksom noe over ett år, og den foreløpige konklusjonen er at dette arbeidet bærer frukten ved at det er tidlig innsats og godt samarbeid mellom barnehage, PPT, barnevern, helsestasjon og familiesenter. Dette tror vi vil bære merkbare frukter på sikt.

Alle skolene er i gang med **kjernegrupper** som et viktig lavterskeltiltak mot rus og kriminalitet. Det arbeides med å se på om ungdomskontrakter er et aktuelt tiltak i forlengelsen av det for ungdom over 15 år. Sosionlærer er en viktig person her, og må få god opplæring i å drive disse gruppene i samarbeid med politiet og SLT koordinator. Fram til nå har en famla noe i forhold til å få modellen til å fungere godt, men det er lagt en plan for å systematisere arbeidet både i barne- og ungdomsskolene.

Alle skolene har **sosionlærer** og **helsesøster**. Det varierer noe fra skole til skole hvordan disse ressursene brukes, og hvor koordinert arbeidet er. På Tangvall skole har de innført noe de kaller SOL møter. Her samles sosionlærer, helsesøster, rådgiver og avdelingsleder og diskuterer tiltak for enkeltelever, og gir hverandre råd og veiledning. Skolen opplever at denne arenaen gir god samhandling mellom skole og helse.

Helsesøsterressursen på skolene er blitt utvidet de siste årene. I dag er det helsesøster 2 dager på hver barneskole, og 2,5 dager på hver ungdomsskole. Arbeidet deres på skolen består av vaksineprogram og forebyggende arbeid i form av ulike former for samtaler/møter med elever og ansatte.

På barneskolene har de enkeltsamtale med alle elever i 3. klasse, og alle blir veid. Her kan ulike problemer bli avdekket, og en har mulighet til å sette inn tiltak tidlig. Disse samtalene følges opp med samtale med kontaktlærer, og overvektige blir fulgt opp ved kontakt med foreldre. Ut over det, blir enkeltelever fulgt opp individuelt etter avtale med rektor, lærere eller foreldre.

På ungdomsskolene har de enkeltsamtale med alle elever i 8. klasse. Disse dreier seg om hvordan eleven har det, og er godt egnet til å avdekke om elever har problemer knyttet til psykisk helse eller andre problemer de trenger hjelp til. Også her blitt vekten sjekket og evt fulgt opp. Helsesøster bruker mye tid på oppfølging av enkeltelever etter avtale med lærere, rektor, sosiallærer eller foreldre. Hun samarbeider også tett med rektor og sosiallærer etter behov.

Helsestasjonen driver **forsterket helsestasjon** som et tilbud til gravide og småbarnsforeldre som har eller har hatt et rusproblem. Tilbudet gjelder fra graviditet og fram til barnet fyller fire år. Målsettingen er rusfrihet både i og etter svangerskap.

Ungdomsklubben **Open Mind** er et annet tiltak som har som formål å bidra til å gi ungdommene i Søgne en god oppvekst, og møte utfordringene i ungdomsundersøkelsen. Kommunen er i gang med et innovasjonsprogram med flere ulike prosjekter. Oppstart var medio februar måned, og prosjektene vil bli avsluttet i september 2014. Ett av prosjektene er å finne ut hva slags behov ungdommene i Søgne har i forhold til kommunalt ungdomsarbeid, og lage et opplegg for Open Mind og resten av ungdomskulturen som fyller behovene.

De har drevet jentegrupper som hjelper ungdommer som har tunge tanker, eller som av andre grunner har bruk for samtalepartnere, og det vurderes å opprett guttegrupper. All aktivitet er alkoholfri, slik at dette tiltaket treffer i stor grad de to store utfordringene, men er på langt nær nok.

Søgne kommune deltar i **MOT** som er et program for ungdomsskoler der en jobber med elevens holdninger, og mot til å stå for egne valg. Opplegget i Søgne scorer høyt på måloppnåelse i MOTs egen evaluering. I Agderfylkene er det i tillegg Lillesand og Farsund som deltar i dette. Arbeidsgruppa har diskutert om det er funn i undersøkelsen som gir holdepunkter for at kommuner som er med i MOT skiller seg ut i forhold til dem som ikke er med, men har ikke funnet det. Søgne har f.eks høyere tall en Songdalen når det gjelder bruk av alkohol.

Arbeidsgruppa har diskutert om MOT arbeidet kan spisses mer i forhold til de utfordringene vi ser når det gjelder holdninger til alkohol, ensomhet og kritisk holdning til eget utseende.

Mangler i dagens system

Skolene opplever at elever som har problemer knyttet til psykisk helse, er utfordrende å håndtere på en god nok måte. Det er svært ressurskrevende, det krever ofte en kompetanse som ikke finnes i skolen, og problematikken er heller ikke av en slik art at den skal håndteres der. Det er behov for en lavterskelinstans de kan henvise videre til når de trenger veiledning, eller raske eksterne tiltak. Henvisning til spesialisthelsetjenesten kan ta flere måneder. Arbeidsgruppa er tydelig på et en kommunepsykolog må være et lavterskeltilbud for denne gruppen.

Søgne kommune er organisert med en enhet for psykisk helse og habilitering. I denne enheten ligger også ansvar for rusarbeidet i kommunen. Historisk har enheten kun gitt tjenester til brukere over 18 år – bortsett fra på habilitering. Da det kom opptrappingsmidler til psykisk helse, ble det etablert en ordning med psykiatrisk sykepleier i ungdomsskolene. Dette opphørte i takt med at disse pengene ble borte i statsbudsjettet.

Kommunen har derfor ikke annet psykisk helsearbeid rettet mot barn i og unge under 18 år enn det som foregår ute på de enkelte enhetene. Det samme gjaldt tidligere rusarbeid, men her holder en på å bygge opp et systematisk arbeid omkring Open Mind og de som jobber med ungdomsarbeid på oppvekstområdet.

Anbefalinger fra arbeidsgruppa:

Det tas en grundig vurdering av hvordan vi som kommune organiserer arbeidet med psykisk helse for aldersgruppen 0-18 år, og om enhet for psykisk helse og habilitering skal ha en rolle her.

Det etableres en samarbeidsarena mellom skole og helsesøster etter modell av SOL møtene på Tangvall. Hensikten med tiltaket er å sikre samhandling og god bruk av ressurser til beste for den enkelte ungdom.

Ressursgruppe rus evalueres og omarbeides med tanke på å finne nye måter å jobbe på som retter seg effektivt mot forebygging for barn som opplever rusmisbruk.

I evalueringen av MOT sees det spesielt på hvordan programmet kan spisses mer mot de utfordringene vi finner i ungdomsundersøkelsen

Kommunepsykologstillingen skal i stor grad brukes som et lavterskeltiltak for elever som trenger raskt hjelp i forhold til psykisk helse, og til veiledning av de voksne i skole og barnehage.

De andre forebyggende tiltakene som er listet opp, fungerer godt og videreføres.

Ungdomsundersøkelsen gjennomføres annethvert år i samarbeid med de andre Knutepunkt-kommunen. Funnene presenteres på foreldremøter på ungdomsskolene og på mellomtrinnet på barneskolen. Fokus her må være å ansvarliggjøre foreldrene i forhold til egne barn.

Rådmannens merknader:

Rådmannen har ingen ytterligere merknader